

Katowice, 10 lutego 2025 r.

dr hab. Magdalena Ślawska, prof. UŚ
Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej
Uniwersytet Śląski w Katowicach

**Recenzja osiągnięć Pani Doktor Doroty Marquardt
ubiegającej się o nadanie stopnia doktor habilitowanej
w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach**

1. Sylwetka zawodowa Habilitantki

Pani Doktor Dorota Marquardt jest absolwentką studiów dziennych magisterskich Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Tytuł magistra filologii polskiej (specjalność: komunikacja społeczna) uzyskała w 2009 roku na podstawie pracy magisterskiej: *Symulakrum jako współczesna forma mimesis w „Lubiewie” Michała Witkowskiego*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Aldony Skudrzyk. W tym samym roku rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała w 2013 roku na podstawie rozprawy *Analiza dyskursu tożsamościowego na przykładzie wypowiedzi współczesnej młodzieży* przygotowanej również pod opieką prof. dr hab. Aldony Skudrzyk.

Habilitantka od 2012 roku pracuje na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, na początku jako asystent w Samodzielnym Zakładzie Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów, od 2013 roku jako adiunkt w Katedrze Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów, a od 2017 roku jako adiunkt w Katedrze Projektowania i Analizy Komunikacji. Na uwagę zasługuje także, jeszcze w trakcie trwania studiów doktoranckich, funkcja sekretarza redakcji w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska PAN.

Pani Doktor pełni także istotne funkcje na swoim Wydziale: członka Rady Wydziału Informatyki i Komunikacji, pełnomocnika Dziekana ds. kontaktów ze szkołami oraz opiekuna szkół ponadpodstawowych w ramach patronatów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

2. Ocena osiągnięcia naukowego zgłoszonego przez Habilitantkę jako podstawowe osiągnięcie naukowe uzasadniające złożenie wniosku o przeprowadzenie procedury habilitacyjnej

Doktor Dorota Marquardt jako osiągnięcie wynikające z art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wskazała monografię autorską *Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne*, wydaną w 2024 roku przez Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

Książka składa się z pięciu rozdziałów (poprzedza je wstęp i wieńczy zakończenie), bibliografii oraz spisu rysunków i tabel. Monografia liczy 301 stron. Już przy pierwszym czytelnictwie jej struktura jest wyraźnie zaznaczona. Pierwsze cztery rozdziały stanowią podstawę merytoryczną monografii, zawierają wprowadzenie do własnych badań i prezentują decyzje Autorki dotyczące zastosowanej optyki badawczej. Ostatni, piąty rozdział jest najobszerniejszy, stanowi najważniejszą część monografii, jest opracowaniem wyników badań dialogów z chatbotami.

W recenzji skupię się na czterech kwestiach. Po pierwsze, na ocenie struktury pracy i jej problematyce. Po drugie, na zgromadzonych korpusach badawczych. Po trzecie, na sposobie prezentacji metodologii, która wpłynęła na kształt przeprowadzonych przez Habilitantkę analiz. Po czwarte, na wnioskach płynących z badań.

Trzy pierwsze rozdziały stanowią ważny kontekst monografii, który uwidocznił się w ich tytułach: *Chatbot w świecie mediów – Dialog z chatbotem – Współczesne badania nad dialogiem*. Pani Doktor Marquardt zaznacza, że głównym celem Jej badań jest opis dialogu człowieka z chatbotem konwersacyjnym. Dlatego też, przywołując różne typy chatbotów, wybiera do badań ten określony typ, omawia jego uwarunkowania techniczne i mechanikę działania. Wpisuje je w szeroką perspektywę medialnego systemu, w kulturę algorytmów. W drugim rozdziale wprowadza ujęcia dialogowości, wybierając te, które posłużą jej w badaniach dialogów z chatbotami. Ważne, z punktu widzenia wyborów Autorki, są ustalenia Jacka Warchali dotyczące najmniejszej jednostki dialogowej – wymiany. Wypowiedzi poszczególnych rozmówców (repliki) uznaje za znaczeniowo niesamodzielne, dopiero ich spłot w postaci pytania-odpowiedzi, właśnie w postaci wymiany, pozwala mówić o dialogu. Autorka stawia w tej części pracy pytania dotyczące autentyczności i pozorności takich dialogów. Te pojęcia wywołują ważne zagadnienia dotyczące partnerstwa stron biorących udział w dialogu: czy chatbot można uznać za partnera w dialogu? Partnera, który przecież jedynie przetwarza tekst, który zostaje wygenerowany z puli danych wejściowych, a do swoich odpowiedzi zostaje

„wytrenowany” na wielkich modelach językowych. Jednocześnie praktyka komunikacyjna popularności takich dialogów pozwala na włączenie ich do badań jako swoistych medialnych okazji. Warto dodać, że zjawisko wykorzystywania chatbotów jest współcześnie coraz bardziej powszechne, tym bardziej zasadne jest, aby uczynić przedmiotem badań komunikaty tworzone z ich udziałem.

Habilitantka w kolejnych krokach merytorycznych zestawia problematykę dialogów z chatbotami z dialogami międzyludzkimi tworzonymi za pomocą komunikatorów. Sama też podobne dialogi będzie badać, ale o tym napiszę, omawiając korpusy badawcze w dalszej części recenzji. Bliskie jest mi spojrzenie Autorki na interakcjonizm, podobnie jak Ona widzę komunikację w ujęciu dialogowym, w którym istotna jest relacja nadawczo-odbiorcza, a na nią wpływa społeczno-kulturowy kontekst. Ostatni z trzech rozdziałów, wprowadzających do badań, dotyczy współczesnych badań nad dialogiem. Habilitantka świadomie wybiera potrzebne jej pojęcia, prezentując je jako elementy szerszej problematyki badawczej. I tak, przywołuje użyteczne w Jej badaniach terminy (*intencja komunikacyjna, kontekst, wiedza*) oraz teorie (przykładowo teorię ram interpretacyjnych i teorię makrogrów dialogowych). Zamyka rozdział omówieniem polskich badań nad dialogiem oraz stanem badań nad dialogami z chatbotami. Dostrzegam w tym miejscu umiejętność Autorki dotyczącą nie tylko wyboru, ale i pewnego skrótu potrzebnych jej badawczych metod i koncepcji. Kryje się za tym jednak pewna forma uproszczenia i pozbawienia się własnego badawczego głosu. Chciałabym usłyszeć własną propozycję komentarza przy mikroopracowaniach badań, przykładowo w paragrafach: 3.3.5. Dyskursywne badanie relacji nadawczo-odbiorczych według Charaudeau (s. 74-75), 3.3.7 Teoria makrogrów dialogowych (s. 77-80).

Dorota Marquardt znalazła temat wartościowy, świeży, ważny – dialogi z chatbotami są coraz częstsza praktyką komunikacyjną. Niesłychanie szybki rozwój sztucznej inteligencji zmienia współczesną komunikację, ma wpływ na to, jak się uczymy i pracujemy, wreszcie jak odbieramy rzeczywistość, media. Jest zmianą społeczną i niesie ważne pytanie – czy dialog z chatbotem służy jedynie pozyskiwaniu informacji, czy pozwala budować relacje. Monografia jest w tym zakresie istotnym i potrzebnym opracowaniem. Zwłaszcza że dotychczasowe publikacje z tego zakresu podejmowały temat głównie od strony technologicznej, informatycznej. Nie ma opracowania dotyczącego perspektywy komunikacji interpersonalnej i społecznej w ujęciu jakościowym w formie monograficznego opracowania.

Na szczególne docenienie zasługuje zgromadzony przez autorkę korpus badawczy. Jest on zróżnicowany. Autorka zgromadziła cztery korpusy dialogów, z dwoma chatbotami: Anną Campo i chatbotem ChatGPT, z wielkim modelem językowym LaMDA oraz dialogi z ludźmi

przeprowadzone przez internetowy komunikator tekstowy. Muszę tu jednak zaznaczyć, że głównym korpusem jest korpus dialogów z chatbotem Anną Campo. Został on zaprojektowany i stworzony przez Marquardt jako chatbot tematyczny, tekstowy, którego głównym profilem są filmy. Autorka zebrała 559 dialogów (choć w monografii na s. 100 podaje też inną liczbę – 566). Przyjmuję tę, w której opisuje samą procedurę i którą podaje w autoreferacie. Autorka zaznacza, że dialogi zebrała dzięki 106 użytkownikom. Wszyscy po rozmowie z chatbotem wypełniali ankietę, a z częścią z nich przeprowadziła wywiady pogłębione. Pozostałe korpusy miały charakter porównawczy. Na uwagę zasługuje wyraźnie odmienny zbiór dialogów z chatbotem opartym na modelu językowym LaMDA – opublikował je jeden z inżynierów Google’a odpowiedzialny za dialogi z chatbotem – Blake Lemoine. Autorka sama przeprowadziła rozmowy z chatbotem ChatGPT. Wzorowała je na wcześniejszych korpusach, więc – podobnie jak dialogi z chatbotem Anną Campo – dotyczyły one filmów. Dodatkowo przeprowadziła jeden dialog na wzór rozmów, jakie inżynierowie Google’a prowadzili z chatbotem opartym na modelu językowym LaMDA. Te trzy zbiory stanowiły korpusy dialogów z chatbotami. Oprócz tego Marquardt przygotowała dwa korpusy dialogów z ludźmi, które przeprowadzała za pomocą komunikatora Messenger. Ich tematyka dotyczyła filmów, a różnicę między nimi wyznaczyła ich forma: wywiadów oraz swobodnej rozmowy. Tak zróżnicowane korpusy pozwoliły na ciekawą, porównawczą analizę i odpowiedź na podstawowe badawcze pytanie: czym charakteryzuje się dialog z chatbotem konwersacyjnym? (por. s. 12, s. 100).

Habilitationka dokładnie opisuje procedurę badawczą, wyraźnie zaznacza, jak wygląda przygotowanie i oznakowanie korpusów (4.4.-4.6. s. 101-113), podkreśla także, że sam ten proces wymaga przyjęcia pewnych założeń, które jednocześnie są pewną formą ograniczającą prowadzenie analiz: „W związku z tym, że dialogi są procesami złożonymi, przebiegającymi na różnych poziomach, ich analiza również jest wielopoziomowa. Oznacza to, że kodując dialogi, musimy te poziomy wybrać. Może to prowadzić do utraty pewnych informacji i poziomów analizy. Niemniej jednak takie wstępne uporządkowanie ze względu na wielkość korpusu staje się konieczne” (s. 101). Autorsko wyznaczone kodowanie odbyło się na poziomie językowym, siły illokucyjnej aktów mowy, ruchów dialogowych, elementów wymiany (inicjacja, reakcja, coda), gier dialogowych oraz kontekstu. Do anotowania korpusu wykorzystano dostępny online program (aplikacja webowa) Korpusomat. Pozwolił on między innymi na określenie części mowy, wskazywał częstotliwość użycia danego słowa w korpusie i wyróżnił słownictwo charakterystyczne dla danego korpusu. Kodowanie na poziomie siły illokucyjnej odbyło się na podstawie typów aktów mowy wyznaczonych przez Searle’a.

Klasyfikacja ta uznawana była przez badaczy za niewyczerpującą, ale przede wszystkim prezentowano, że wiele typów wypowiedzi może mieścić się w jednym proponowanym typie aktu mowy. Wydaje się, iż Habilitantka miała świadomość, że wyznaczenie tych poziomów prowadzi do ograniczeń. Ustalenia poczynione na początku wpływały bowiem na całą analizę. Jednocześnie chcę podkreślić, że zbadanie tak złożonych korpusów nie mogłoby się udać bez zastosowania pewnych schematów poznawczych, uproszczonych działań. Moim zdaniem, nie można oczekiwać niezwykle złożonej procedury do oznakowania tak wielkich i złożonych zbiorów tekstów. Należy w tym miejscu nadmienić, że wybór tekstów składających się na korpus jest wręcz imponujący.

Kolejnym moim recenzenckim krokiem będzie omówienie wyborów metodologicznych Autorki, które zostały zapowiedziane w podtytule książki: *Ujęcie mediolingwistyczne* oraz w wyartykułowanym na stronie 11 celu pracy – jest to „opis dialogu człowieka z chatbotem konwersacyjnym w ujęciu mediolingwistycznym”. Szereg pytań badawczych precyzuje Marquardt na stronie 12. Przywołam tylko kilka przez Nią wyszczególnionych: „Jaka jest struktura dialogu z chatbotem konwersacyjnym?”, „Czy taka struktura jest charakterystyczna tylko dla dialogów z chatbotem konwersacyjnym, czy też jest ona podobna do struktury dialogów międzyludzkich?”, „Czy charakterystyka społeczna użytkownika wchodzącego w dialog z chatbotem ma wpływ na strukturę takiego dialogu?”, „Jakie są dominujące gry dialogowe w dialogach z chatbotem konwersacyjnym i od czego zależy ich wybór?”, „Czy w dialogu z chatbotem konwersacyjnym mamy do czynienia z jakimś charakterystycznym układem ról nadawczo-odbiorczych?”, „Czy w dialogach z chatbotem istnieje intersubiektywny kontekst?”, „Czy można mówić o dyskursie chatbotów (lub konkretnego chatbota), a jeśli tak, to jakim uwarunkowaniem taki dyskurs podlega?” Te pytania są skorelowane z metodą opracowania materiału badawczego, ale przede wszystkim wynikają z badania medialnego tekstu, który ma określoną warstwę gatunkową i dyskursywną. Choć Autorka nie wybiera dla siebie ścieżki genologicznej (s. 49). Jak wskazuje Marquardt, pytania są próbą „wyjścia poza transmisyjny model komunikacji” (s. 12) w kierunku interakcyjnego modelu komunikowania i uchwycenia pewnego wycinka komunikacji medialnej, jakim są dialogi z chatbotem.

Habilitantka wybiera jedną z najważniejszych metodologii współczesnej polskiej mediolingwistyki, a mianowicie komponenty gatunkowego wzorca lubelskiej badaczki – Marii Wojtak, czyniąc z nich płaszczyzny do własnych badań. Zabrakło mi tu wyraźnej argumentacji wyboru tej metody oraz zaznaczenia, dlaczego akurat ten badawczy koncept z szerokiego metodologicznego instrumentarium Wojtak Autorka wybiera. Posłużyła się jedynie skrótem wyrażonym w przypisie: „płaszczyzny te dotyczą opisu wzorca gatunkowego, ale są one

również poręcznymi kategoriami, które umożliwiają całościowe spojrzenie na dialogi z chatbotami konwersacyjnymi, jednocześnie pozwalając uniknąć zbytniej ogólności w opisie” (s. 11). Szkoda, że Autorka nie przywołała tutaj koncepcji mediolingwistyki otwartej Danuty Kępy-Figury, która uzasadniła możliwość przeniesienia czteroaspektowej koncepcji gatunku Marii Wojtak na ogląd różnorodnych bytów komunikacyjnych. Jestem przekonana, że to metoda najlepsza do opisu, zwłaszcza że perspektywa strukturalna w obliczu dialogów będzie osią najistotniejszą, ponieważ w poszczególnych wymianach, segmentach, replikach kryje się istota dialogu. Opis zaproponowanych poziomów Habilitantka proponuje w paragrafie 4.2 (s. 98-100), dopasowując do nich przyjęte teorie i – co istotne – nie tracąc z pola widzenia uwarunkowań społeczno-komunikacyjnych i technologicznych. Autorka jest w tym temacie znawczynią, zna reguły wytwarzania tego typu tekstów przez chatboty, przypomnę jedynie, że główny chatbot sama stworzyła. Jeśli chodzi o doprecyzowanie analitycznych poziomów w strukturze zauważa przede wszystkim formuły inicjalne i finalne, sposób segmentacji, ruchy dialogowe, typy wymian i ich relacje. W poziomie pragmatycznym – potencjał illokucyjny: „zbiór sił illokucyjnych i sposób ich uporządkowania, zbadano, znakując dialogi ze względu na siłę illokucyjną oraz gry dialogowe” (s. 99). Do opisu relacji nadawczo-odbiorczych wykorzystuje schemat miejsc podmiotowych Charaudeau. Poziom stylistyczny Autorka analizuje, odnosząc poszczególne elementy związane ze środkami stylistycznymi do kontekstu i struktury dialogu. Natomiast poziom poznawczy wyznacza za pomocą wyników badań ilościowych (Korpusomat) i na podstawie słów kluczowych, najczęściej pojawiających się kolokacji czy słownictwa charakterystycznego próbuje wyodrębnić słownictwo kluczowe dla dyskursu. Wydaje mi się, iż poziomy te są tak pojemne, że można myśleć o ich dodatkowym parametryzowaniu, chociażby przy poziomie pragmatycznym, który w sposób bardzo konkretny ustawia relację nadawczo-odbiorczą – człowieka z chatbotem, co daje perspektywę kompetencyjną, świadomościową tego typu wytwarzanego tekstu, pozwala opisać kontekst dialogów, czyli ich prymarne zastosowanie komunikacyjne. Jednocześnie chcę zaznaczyć, że Habilitantka ma tu prawo do własnej badawczej drogi, własnych decyzji, co też wyraźnie widać w tak zarysowanej metodologicznej mapie.

Doktor Dorota Marquardt swoich analiz dokonuje w sposób systemowy, konsekwentny i służący Jej porównawczym celom. Tym samym przygotowane przez siebie korpusy przepuszcza przez ten sam model analityczny, co doskonale widać w strukturze rozdziału piątego. Jego siłą są też elementy jakościowej analizy i przywoływanie dłuższych tekstów dialogowych. To w sposób wyraźny pokazuje różnice między poszczególnymi korpusami. Zwłaszcza jeśli zestawimy dialogi Anny Campo z dialogami prowadzonymi przez inżynierów

Google'a z modelem LaMDA. Niezwykle ważne są też dialogi z chatbotem ChatGPT zgromadzone przez Autorkę metodą eksperymentu, w których próbowała naśladować poszczególne dialogowe repliki. Niemniej dialogi z modelem LaMDA zostawiają nas z ważnym pytaniem ocierającym się o kwestie świadomości sztucznej inteligencji.

W podsumowaniu analiz Habilitantka rozpoznaje cechy dialogów z chatbotami na wyznaczonych przez siebie poziomach, podkreślając uporządkowanie struktury, brak wielowątkowości dialogów, częste rozpoznawanie formuł inicjujących, które miały formę pytań dodatkowych. Autorka wskazuje trudności z rozpoznaniem intencji użytkownika oraz pewien brak możliwości tworzenia struktur kontrargumentacyjnych. W kwestii finałów takich dialogów dostrzega albo wyrównanie poziomu wiedzy, albo brak dalszego zainteresowania prowadzeniem interakcji. Na poziomie pragmatycznym zauważa różnice w sposobie prowadzenia interakcji, ale przede wszystkim asymetryczność ról nadawczo-odbiorczych, która pozwala na wyznaczenie określonych postaw – recenzenta, testera, ucznia, a u chatbota – pomocnika, asystenta. Habilitantka znalazła także pewne uwspólnienie stylistyczne, widząc w wypowiedziach chatbota głównie elementy odmiany pisanej, a u użytkowników odnajdując cechy charakterystyczne dla komunikatorów internetowych. Odnajdując cechy odmiany popularnonaukowej, uwidoczniała gatunki charakterystyczne dla niej, takie jak: recenzja filmu, biogram autora, rozprawka. To pokazuje, że dialog z chatbotem ma często formę encyklopedycznych formuł, a co za tym idzie, wygenerowane teksty mają określoną formę – pełnych, złożonych podrzędnie zdań – co wynika z tego, że chatboty oparte na wielkich modelach językowych mają korpusy tekstów, które są w formie pisanej, monologowej, a nie dialogowej. Jednocześnie warto podkreślić, że pewna część tych słownikowych wypowiedzi ma charakter halucynacji. Przykładowo Anna Campo mówiąc o francuskiej produkcji *Nietykalni*, przedstawia go jako film Patryka Vegi (s. 130, 138, 140).

Autorka próbowała także rozpoznać dyskursywność tej komunikacji, zaznaczając założenia ich twórców, pewien rodzaj językowego filtra, kategoryzacji treści. Chcę podkreślić, że przywołane wnioski zostały sformułowane jako wynik rzeczywistych analiz na rozbudowanych korpusach tekstów. Była to próba zestawienia zarówno różnych dialogów z chatbotami, jak i dialogów międzyludzkich, które były pewnym tłem dla prowadzonych badań. Odnotowałam słuszną uwagę Autorki dotyczącą potocznych dialogów międzyludzkich, które opisała w taki sposób: „dominuje forma dialogu potocznego, a język jest raczej językiem (za)pisany niż pisany” (s. 272). Odnajduję w niej ślad monografii promotorki – Aldony Skudrzyk *Język (za)pisany. O kolokwialności dialogów współczesnej prozy polskiej* (1994). Pozycja ta mogłaby również zostać przywołana w bibliografii.

Chcę podkreślić, że Autorka zrealizowała cele pracy. Zdecydowanie Jej książka jest formą uzupełnienia wiedzy w zakresie języka dialogu ludzi z chatbotami i próbą umiejscowienia ich w szeroko rozumianych praktykach komunikacyjnych współczesnych mediów. Jest także ważnym rysem uchwycenia istotnej społecznej i kulturowej zmiany w komunikacji.

Warto docenić także autorski zamysł wizualizacji treści w omawianej monografii. Marquardt wybiera różne sposoby grafizowania swoich badań, czyni to w sposób ciekawy i twórczy. Szkoda tylko, że nie wszystkie przykłady są tak samo widoczne (przykładowo s. 118, s. 268). Ta uwaga formułowana jest w stronę redakcji wydawniczej a nie samej Autorki.

Kończąc omówienie książki *Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne*, chcę podkreślić, że wszystkie sformułowane przeze mnie wątpliwości mają charakter szczegółowy, a niektóre z nich są głosami polemicznymi. Monografię Pani Doroty Marquardt uznaję za dzieło interesujące i na tym etapie badań naukowych wyczerpujące problematykę dialogowości chatbotów konwersacyjnych. Za najważniejszą cechę tej książki uważam badawczą odwagę do podjęcia tematu tak nowego, którego obiekt refleksji podlega ciągłej zmianie. Dostrzegam wyraźnie manifestowaną – w metodologii i prowadzonych analizach – mediolingwistykę – jedną z subdyscyplin nauk o komunikacji społecznej i mediach. To ważna praca dla tej subdyscypliny.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dorobek Habilitantki po uzyskaniu przez Nią stopnia doktora obejmuje 24 prace. Mieszczą się w tej liczbie 2 monografie naukowe (w tym wskazana przez Dorotę Marquardt jako osiągnięcie habilitacyjne). W czasopiśmie naukowych Habilitantka opublikowała 6 artykułów (4 autorskie i 2 współautorskie), a w monografiach wieloautorskich – 3 rozdziały autorskie i 11 współautorskich. Na uwagę zasługuje tu stała naukowa współpraca Pani Doktor z Profesorem Jerzym Gołuchowskim oraz Doktor Anną Losą-Jonczyk, którzy tworzą zespół badawczy w swojej katedrze. Na dorobek Habilitantki składają się także współredakcje dwóch monografii naukowych. W wykazie uwzględniłam także opublikowaną w 2014 roku monografię *Analiza dyskursu. W poszukiwaniu tożsamości współczesnej młodzieży*, choć jak zaznacza Autorka w autoreferacie, została ona skonstruowana na bazie obronionego doktoratu *Analiza dyskursu tożsamościowego na przykładzie wypowiedzi współczesnej młodzieży*. Nie uwzględniłam natomiast 3 autorskich rozdziałów w monografiach naukowych opublikowanych przed obroną doktoratu.

W autoreferacie habilitacyjnym Doktor Dorota Marquardt podkreśla, że jej zainteresowania badawcze koncentrują się na szeroko pojętej problematyce komunikacji społecznej szczególnie w jej wymiarze mediów cyfrowych, w tym opartych na AI i mediach społecznościowych. Prowadzone przez Habilitantkę badania łączy podejście dyskursologiczne i umiejętność badań korpusowych.

Swój dorobek publikacyjny umieszcza w trzech polach badawczych: analiza dyskursu i komunikacja w mediach społecznościowych, zaufanie we współczesnej komunikacji medialnej, komunikacja z generatywną sztuczną inteligencją. Sposób wyznaczenia tych pól uznają za zasadny, a jednocześnie, na co Autorka zwraca uwagę, są to pola, które wzajemnie się dopełniają i zazębiają.

Prace wpisane przez Habilitantkę w pierwszy z wymienionych nurtów – analiza dyskursu i komunikacja w mediach społecznościowych – są naturalną kontynuacją badań wokół dyskursu tożsamościowego współczesnej młodzieży i są to badania nad dyskursem w mediach społecznościowych. Mają one charakter pomniejszych autorskich studiów dotyczących blogów publicystycznych lub komentarzy blogowych i ich sposobów argumentowania, ale i opracowań całościowych, takich jak zespołowa praca *Zarys koncepcji dyskursywnego badania blogosfery*, w której Autorzy proponują sposób badania wykorzystujący narzędzia stosowane w językoznawstwie, medioznawstwie i informatyce, pozwalający zarówno na tradycyjne badania tekstów, jak i na zautomatyzowanie analiz. Pewnym odłamem tych badań są opracowania dotyczące analizy dyskursu w mediach społecznościowych różnych firm, a także autorskie dociekania sposobów komunikacji firm na zewnątrz (w raportach) i wewnątrz jako pewien sposób komunikowania w organizacji. Interesującym studium jest współautorski artykuł, który zawiera „ślady” podoktorskich zainteresowań Habilitantki, a dotyczy wystawy o historii Górnego Śląska w Muzeum Śląskim, która staje się przyczynkiem do rozważań dotyczących sposobu postrzegania i rozumienia historii Górnego Śląska. W tym nurcie umieszcza także Marquardt cykl artykułów pisanych w katedralnym zespole dotyczącym wykorzystywania pragma-dialektycznej analizy dyskursu, który dotyczył różnych przestrzeni komunikacyjnych – tekstów naukowych, blogowych. Habilitantka zaznacza, że członkowie zespołu podejmowali także badania, które wiązały się z używaniem i doskonaleniem narzędzi informatycznych do badań dyskursu medialnego i to pozwoliło zarysować koncepcję usprawnienia instrumentarium analityki dyskursu w wieloautorskim artykule *Uwarunkowania i perspektywy informatyzacji analizy współczesnego dyskursu medialnego*.

Kolejnym nurtem są prace związane z zaufaniem we współczesnej komunikacji medialnej. Dotykają one zarówno zagadnień sztucznej inteligencji, mediów społecznościowych, jak i analizy dyskursu. Publikowane studia dotyczące sposobów budowania zaufania w mediach społecznościowych i raportach CSR były prowadzone w ramach interdyscyplinarnej, międzyuczelnianej grupy badawczej. Habilitantka zaznacza w autoreferacie, że była odpowiedzialna za opracowanie metodologii i wykonanie części badań związanych z komunikacyjnymi aspektami kształtowania zaufania z uwzględnieniem specyfiki mediów społecznościowych i internetowych stron. Jedną z dwóch publikacji dotyczących metod budowania zaufania w raportach firm w kontekście komunikowania wskaźników zrównoważonego rozwoju była wynikiem interdyscyplinarnego grantu Beyond Barriers.

Trzeci z obszarów badawczych dotyczy komunikacji z generatywną sztuczną inteligencją. Autorka prowadzi je od 2018 roku. Ważne w tym obszarze są cykle artykułów dotyczących badań nad fake newsami oraz dialogów z chatbotami. Kilka autorskich prac powstało dzięki indywidualnym grantom dla Młodych Naukowców. W autoreferacie Habilitantka prezentuje kolejne kroki badawcze związane z wykorzystaniem sztucznej inteligencji w dziennikarstwie.

4. Ocena udziału w życiu naukowym, działalności organizacyjnej, dydaktycznej i innej

W ocenianym okresie Habilitantka bardzo intensywnie uczestniczyła w życiu naukowym. Była współorganizatorką dwóch międzynarodowych konferencji, które odbyły się w Katowicach w 2013 i 2016 (w rolach członka komitetu organizacyjnego oraz sekretarza konferencji). Wygłosiła referaty na 20 konferencjach naukowych, w tym międzynarodowych. Brała udział w ważnych wydarzeniach środowiska komunikologicznego, jakim są kongresy Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, którego jest członkinią. Aktywnie działa w sekcji „Język w mediach” PTKS. Trzykrotnie występowała na seminariach sekcji, prezentując własne badania. Jako ekspert została zaproszona do współpracy w Sekcji Mediolingwistyki przy Komitecie Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach PAN. A w latach 2019-2022 współpracowała z Komitetem Językoznawstwa PAN (oddział Katowice).

Dydaktyczna, organizacyjna oraz popularyzatorska działalność Habilitantki jest bogata i zróżnicowana. Pani Marquardt prowadziła zajęcia dydaktyczne (m.in. z przedmiotów analiza dyskursu medialnego, dziennikarstwo internetowe, systemy dialogowe, systemy konwersacyjne, media lokalne i środowiskowe, kultura języka, komunikacja w praktyce – jak tworzyć teksty użytkowe, społeczne uwarunkowanie języka) na różnych typach studiów (studia

licencjackie, magisterskie oraz podyplomowe) na kierunkach Uniwersytetu Ekonomicznego i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Habilitantka wypromowała 38 prac licencjackich oraz 6 prac magisterskich. Była także promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim dra Rafała Nocunia, który pod kierunkiem prof. dra hab. Jacka Warchali przygotował rozprawę: *Systemowo-funkcjonalna analiza dyskursu elektronicznego w kontekście aktywności internetowych botów*.

O istotności pracy dydaktycznej dla Kandydatki świadczą jej zagraniczne wyjazdy w ramach Erasmus + na National and Kapodistrian University of Athens oraz na University of SS. Cyril and Methodius in Trnava, podczas których prowadziła zajęcia z zakresu wykorzystania narzędzi AI w dziennikarstwie, wprowadzenia do generatywnej sztucznej inteligencji oraz z dziennikarstwa internetowego i mediów społecznościowych. Habilitantka jest szkoloną tutorką, prowadziła tutoring dla zdolnych studentów. Wygłosiła też liczne wykłady dla szkół.

Habilitantka pracowała organizacyjnie na rzecz Wydziału Informatyki i Komunikacji UE: prowadziła współpracę ze szkołami średnimi, pracowała w zespołach opracowujących programy studiów dla kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna, uczestniczyła w pracach zespołu przygotowującego wnioski o nadanie wydziałowi uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia, pracowała w Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej.

5. Ocena istotnej aktywności naukowej Habilitantki realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

W zakresie aktywności naukowej Doktor Doroty Marquardt na szczególną uwagę zasługują zrealizowane staże naukowe. Jeden z nich odbyła na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w Instytucie Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach u prof. dr hab. Iwony Hofman oraz dr hab. Danuty Kępy-Figury, prof. UMCS. Drugi natomiast zrealizowała podczas wizyty w ramach programu Erasmus + na National and Kapodistrian University of Athens na Wydziale Communication & Media Studies pod kierunkiem dra Costasa Mourlasa, Associate Professor i dr Catheriny Sotirakou, Senior Research Associate.

Współpracowała także z Uniwersytetem Śląskim, z Politechniką Śląską, ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Habilitantka swoje kompetencje badawcze rozwijała, kończąc szkolenia dotyczące analizy danych oraz AI („Sieci neuronowe”, „Data mining – kurs podstawowy”).

6. Konkluzja

W konkluzji stwierdzam, że Pani Dorota Marquardt spełnia wszystkie warunki do nadania jej stopnia doktor habilitowanej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach, wskazane w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Po pierwsze, monografia *Dialog z chatbotem. Ujęcie mediolingwistyczne*, zgłoszona przez nią jako podstawowe osiągnięcie naukowe uzasadniające złożenie wniosku o przeprowadzenie procedury habilitacyjnej wnosi znaczny wkład w rozwój mediolingwistyki jako dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach. Po drugie, Habilitantka w okresie podoktoratowym wykazała się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej, w tym w uczelni zagranicznej.

Magdalena Sławka